

VLASTNÍCTVO, SLOBODA, ZODPOVEDNOSŤ A LÁSKA

Rodinná katechézka 148-2020 (724)

www.inky.sk

týždeň po 16. 8. 2020

„Nepokradneš!“ (Ex 20, 15; Dt 5, 19; Mt 19, 18).

BOŽIE SLOVO:

(Gal 4,1-2)

Čítanie z listu sv. apoštola Pavla Galaťanom: *Kým je dedič maloletý, ničím sa nelíši od otroka, hoci je pánom všetkého. ² Je pod poručníkmi a správcami až do času, ktorý určil otec. Počuli sme Božie slovo!*

KATECHÉZKA (KKC 2401, 372, 357)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 252, 255, 260)

„Siedme prikázanie zakazuje neprávom brať alebo si ponechať majetok blížneho a akýmkoľvek spôsobom spôsobovať blížnemu škodu na majetku. Prikazuje spravodlivosť a lásku pri spravovaní pozemských dohier a plodov ľudskej práce. Vzhľadom na spoločné dobro vyžaduje, aby sa rešpektovalo všeobecné určenie dohier a právo na súkromné vlastníctvo. Kresťanský život sa snaží zamerať dobrá tohto sveta na Boha a na bratskú lásku.“ (KKC 2401). Tento bod na nás vypálil celú salvu veľmi zaujímavých myšlienok. Poďme si ich teda prejsť jednu po druhej. A najprv otázka za milión: Prečo vôbec nejaké súkromné vlastníctvo?

Napríklad marxisti a komunisti učia, že cieľom je beztriedna spoločnosť bez súkromného vlastníctva a bez peňazí, v ktorej všetko patrí všetkým a všetko je spoločné a nič nepatrí nikomu konkrétnemu. Aj keď sa nikdy nikde nič podobné doteraz nepodarilo vytvoriť (jedinou výnimkou môžu byť kláštory, tak kresťanské ako napríklad aj niektoré budhistické) – prečo by to tak nemohlo fungovať?

Mohli by sme poukázať na prírodu, na zvieratá, ktoré si budujú svoje súkromné hniezda, chránia si koristiť či dokonca zhromažďujú súkromné zásoby potravín, značia si svoje súkromné územie a sú pripravené brániť si to doslova zubami, pazúrami i žihadlami. Ale niekto by povedal, že toto nie je meradlo pre nás. Marxisti by hovorili o novom, uvedomelom, komunistickom človekovi ako ďalšej etape evolúcie – a my kresťania už stáročia vieme, že sme naozaj povolaní k tomu, aby sme sa povzniesli z úrovne živočíchov na úroveň skutočných ľudí, synov a dcér Boha. Na rozdiel od fantazírovania marxistov (a dnes ich nástupcov, ľavicových liberálov) my sme zakotvení v niečom skutočnom – a tým je Boh. Čo nás stavia pred otázkou: *Má Boh súkromné vlastníctvo?*

Boh úplne, zvrchovane a absolútne vlastní samého seba. Všetko, čím je, je Jeho a patrí len a jedine Jemu. Toto je prvé vlastníctvo, ktoré aj u nás, ľudí, vytvára základ pre *ľudskú slobodu*. Byť slobodným človekom znamená vlastníť seba samého a môcť so sebou samým zvrchovane, slobodne a úplne voľne nakladať. Preto je *otrok* neslobodný, lebo nepatrí sám sebe, je majetkom svojho pána. Preto je *väzeň* vo väzení tiež neslobodný, lebo je znásilnený, unesený, zatvorený a nemôže slobodne a zvrchovane nakladať sám so sebou. Boh je absolútne a dokonale slobodný, pretože vlastní sám seba, patrí len a jedine sebe samému. Podobne človek, aby bol slobodným človekom na obraz Boha, musí v prvom rade úplne, absolútne, bezvýhradne a bezpodmienečne vlastníť samého seba a môcť sám so sebou nakladať voľne a slobodne, ako on sám uzná za vhodné.

Tu sa ale dostávame k niečomu, čo nás od Boha odlišuje. Boh žije sám v sebe a okrem seba k životu nič nepotrebuje. Sám so sebou si vystačí a je sám v sebe nekonečne šťastný a blažený (porov. KKC 1). My, ľudia, žijeme vo svete. K tomu, aby sme žili, potrebujeme vonkajšie veci. Nevystačíme si, ako Boh, sami so sebou. Potrebujeme *jedlo* a *nápoj*, potrebujeme *oheň* a *teplo*, potrebujeme *prístrešie* a *odev*. Čo je nám platné, že sme ako osoby slobodné a že môžeme voľne narábať sami so sebou, ak nemáme čo jesť a zomierame zimou a jedinou šancou na prežitie je *predať sa* do otroctva niekomu, kto nám veľkoryso tieto veci poskytne?

Právo na súkromný majetok a na jeho ochranu a obranu – tak, ako aj na ochranu a obranu svojho života pred nespravodlivým útočníkom – je teda hneď druhé základné ľudské právo. Majetok, súkromné vlastníctvo, nás robí sebestačnými a tým robí aj našu slobodu skutočnou. Ak sa dokážeme postarať sami o seba, ak nepotrebujeme pomoc či ochranu iných, ak sme nezávislí, sme aj skutočne slobodní. Preto sa všetky totalitné režimy a všetci diktátori snažili vždy ľudí čo najviac obráť o túto schopnosť postarať sa o seba a ubrániť samého seba. Človek, ktorý je sám osebe bezmocný a neschopný a je tak na štáte závislý, stráca svoju slobodu, dá sa ľahko vydierať, ovládať, stáva sa bezmocnou hračkou totalitného štátu a jeho diktatúry – alebo zomrie, čo je jediná alternatíva.

Sloboda vytvára základ pre zodpovednosť. Človek nemôže niesť zodpovednosť za niečo, čo nie je v jeho moci, o čom nerozhoduje – a teda čo nie je v tomto zmysle ak už nie jeho *vlastníctvom* (v prípade majetku) tak aspoň jeho *doménou*, sférou vplyvu (napríklad v zamestnaní), čo je tiež forma vlastníctva: bola nám *prepožičaná* nejaká práca, úloha, nejaké zariadenie či vybavenie a kým pracujeme, je to v podstate naše vlastníctvo, rozhodujeme o ňom, používame (konáme) ho a teda aj za to zodpovedáme. Nemôžeme zodpovedať za niečo, čo je mimo našej moci, o čom nerozhodujeme a teda čo nám nejakým spôsobom neprináleží. Psychológovia rozlišujú dve základné poruchy v ľudskom myslení. Tá prvá je *neurotická*, keď sa cítíme a snažíme byť zodpovední za to, čo je mimo naše moci a čo nemôžeme nijako ovplyvniť. Dnes je ale asi rozšírenejší jej opak, *poruchy osobnosti*, kedy sa necítíme byť zodpovední za to, čo robíme a čo je v našej moci: žiak zvaľuje vinu za zlé známky na učiteľov a na školu, chudobný obviňuje zo svojej chudoby a neúspechov štát, ktorý sa o neho nestará, rodič za ten svet nevie, prečo sú jeho deti také aké sú, veď on za nič nemôže... Prijatť zodpovednosť za všetko a súčasne len za to, čo nám patrí, je vskutku vec základná.

UVAŽUJEME:

Súkromné vlastníctvo – seba a majetku – nás robí *slobodnými*, zvrchovanými a nezávislými. Sloboda a zvrchovanosť nás robia *zodpovednými*, za seba, za to, čo vlastníme a následne aj za to, čo s tým a ako robíme. Dokonca aj keby sme sa nemali ako a komu za to zodpovedať (ako napríklad Boh, ktorý nikoho nad sebou nemá), predsa túto zodpovednosť objektívne máme, keď nie inak, tak aspoň sami pred sebou. A my, ľudia, samozrejme aj voči Bohu a pred Bohom.

Tieto tri veci – že vlastníme seba, svoj majetok, sme slobodní a zodpovedáme sami za seba aj za svoj majetok – nás robia schopnými *lásky*, jednoty, zdieľania a spoločenstva.

Existujú dva spôsoby, ako spojiť ľudí dohromady. Prvým je *vydieranie* – a používajú ho totalitné režimy a organizácie, aj ten komunistický. Robia ľudí čo najviac neschopnými, nesamostatnými, závislými na diktátorovi a štáte alebo aj otrokárovi, firme, ríši, ... a potom ich cez túto nesamostatnosť vydierajú a nútia konať, čo si ich páni želajú. Toto ale nie je prípad ani Boha, ani Neba, ani kresťanstva.

Druhý spôsob, ten Boží, je založený na láske. Znamená, že (ako by povedal psychológ *Robin Skynner*) toho druhého nepotrebujete. Môžete a dokážete žiť aj bez neho. Aj bez Boha? Iste. Pozrite sa naokolo, koľko ľudí žije bez Boha. Sice z nášho pohľadu mizerne a vcelku o ničom, ale žije. Môže. Úžasné, že? Boh nás stvoril tak, že môžeme a dokážeme v praxi žiť aj bez Neho. Sme naozaj slobodní! Boh nepotrebuje nás a my dokážeme žiť bez Neho. To je základ pre lásku!

Láska znamená, že Boh, hoci nás nepotrebuje, slobodne sa s nami delí s tým, čím je a čo má a čo žije. Nemusí. Ale robí to – pretože chce. A môže tak robiť práve preto, že Mu všetko to, čím Je, skutočne patrí. Preto to môže v láske darovať. Nemohol by dať, čo by Mu nepatrilo.

Rovnako my môžeme milovať Boha – tým, že sa v rovnakej miere rozhodneme darovať Bohu, podeliť sa s Ním s našim životom, ktorý vlastníme, je náš, môžeme s ním naložiť ako chceme – a práve preto sme schopní skutočne milovať, skutočne ho Bohu dať v podobe služby, obety, spoločenstva s Bohom. Výsledkom je jednota, založená na láske, ktorá neníči slobodu, nerobí z nás otrokov, ale spája navzájom slobodní a nezávislé osoby – nás a Boha. To je Nebo.